

załącznik do uchwały nr VII.109.2024
Rady Miasta Zielona Góra
z dnia 24 września 2024 r.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Mieście Zielona Góra
na lata 2024-2026

Spis treści

WSTĘP	4
1 Podstawy prawne programu.	5
2 Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.	6
3 Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	8
4 Diagnoza pieczy zastępczej w Mieście Zielona Góra w latach 2021-2023	10
4.1 Rodzinna piecza zastępcza	11
4.2 Konflikt zbrojny na Ukrainie – dzieci uchodźców przebywające na terenie Miasta Zielona Góra.	17
4.3 Wsparcie rodzin zastępczych	18
4.4 Instytucjonalna piecza zastępcza	19
4.5 Finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej małoletnich pochodzących z terenu Miasta Zielona Góra umieszczonych na terenie innych powiatów	26
4.6 Finansowanie rodzinnej formy pieczy zastępczej w Mieście Zielona Góra	27
4.7 Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka	31
5 OSOBY USAMODZIELNIANE	33
5.1 Proces usamodzielnienia	33
5.2 Podstawy prawne dotyczące osób usamodzielnionych	34
5.3 Pomoc finansowa dla usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej	35
5.4 Zagrożenia i oferowane formy wsparcia osób usamodzielnionych	38
6 Poradnictwo specjalistyczne	39
7 Wolontariat	39
8 Promocja rodzin zastępczych	39
9 Limit rodzin zastępczych	40
10 Analiza SWOT pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra	40
11 Cele	42
12 Źródła finansowania programu	44
13 Monitoring i ewaluacja programu	44
14 Realizatorzy programu	45
15 Zakończenie	46
Spis tabel	47
Spis wykresów	48

WSTĘP

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. Z punktu widzenia potrzeb dziecka rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewniającym bezpieczeństwo emocjonalne. Jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Rodzina i stwarzane przez nią możliwości dają dziecku poczucie więzi i doświadczenie niezmiernie ważne dla jego rozwoju. Praca z rodziną powinna więc być rozpatrywana z perspektywy potrzeb dziecka. Gdy dziecko zostanie pozbawione możliwości rozwoju w rodzinie naturalnej należy w pierwszej kolejności dążyć do zapewnienia mu rodzinnej formy opieki zastępczej. Działania podejmowane na rzecz dzieci winny mieć na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans, ułatwienie dostępu do nauki, pomocy specjalistycznej, ochrony zdrowia i wypoczynku.

Istotne jest jednocześnie zapewnienie pomocy rodzinie poprzez podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka, nad którym sprawowana jest rodzinna opieka zastępcza, do rodziny biologicznej, a także poszukiwanie rodzinnych form opieki zastępczej, zanim zdecyduje się umieścić dziecko w formie instytucjonalnej. Ważne jest dobieranie formy rodzinnej opieki zastępczej w taki sposób, aby dziecko, nad którym jest sprawowana rodzinna opieka zastępcza, miało możliwość kontaktu z rodziną biologiczną.

Program rozwoju pieczy zastępczej został stworzony w celu usystematyzowania działań w zakresie wspierania pieczy zastępczej. Dokonując diagnozy pieczy zastępczej oraz opierając się na analizie dotychczasowych działań, które były podejmowane na przestrzeni ostatnich 3 lat, opracowano niniejszy trzyletni Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026.

Jak wynika z art. 180 pkt 1 ww. ustawy, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. W 2024 roku zachodzi konieczność zatwierdzenia kolejnego Programu. „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026” w dalszej części zwanej „Programem” został opracowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze. Uwzględni on lokalne uwarunkowania oraz nakreśla kierunki działań w perspektywie 3 – letniej. Zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra, a także wyznacza kierunki działań oraz ustala zakres prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.

1 Podstawy prawne programu.

Program powstał w oparciu o obowiązujące regulacje prawne – art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526);
- 3) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o *pomocy społecznej* (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o *samorządzie powiatowym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 107);
- 6) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.);
- 7) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r., w *sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 2528);
- 8) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 listopada 2023 r. w *sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej* (Dz. U. 2023 r. poz. 2452);
- 9) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r., w *sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie* (Dz. U. z 2012 r., poz. 954 z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 5 września 2023 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie* (Dz. U. z 2023 r., poz. 1929);
- 11) obwieszczenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 23 marca 2018 r. w *sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej* (M. P. poz. 326);
- 12) obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 10 marca 2021 r. w *sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej* (M. P. poz. 282);
- 13) obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 28 lutego 2022 r. w *sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej* (M. P. poz. 292);
- 14) obwieszczenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 29 marca 2023 r. w *sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej* (M. P. poz. 296);
- 15) obwieszczenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 18 kwietnia 2023 r. *zmieniającego obwieszczenie w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 422);
- 16) ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o *pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa* (Dz. U. z 2024 r. poz. 167 z późn. zm.);

- 17) uchwała nr XLVIII.401.2013 Rady Miasta Zielona Góra z 23.04.2013 r. w sprawie zmiany nazwy Pogotowia Opiekuńczego oraz wyodrębnienia placówek opiekuńczo - wychowawczych w Zielonej Górze;
- 18) uchwała XXXVII.437.2016 Rady Miasta Zielona Góra z 30 sierpnia 2016 r. w sprawie wyodrębnienia placówek opiekuńczo – wychowawczych w Zielonej Górze;
- 19) uchwała XLVI.567.2017 Rady Miasta Zielona Góra z 28 lutego 2017 r. w sprawie ustanowienia wspólnej obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych.

2 Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zadania Gminy:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, rodzinie przeżywającej trudności;
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zadania Powiatu:

- opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;

- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - grup wsparcia,
 - specjalistycznego poradnictwa;
- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- prowadzenie i aktualizacja rejestru danych obejmujących:
 - wykaz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z uwzględnieniem osób, które osiągnęły pełnoletność w pieczy zastępczej oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie przebywające w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej;
 - wykaz osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację jak i kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
 - wykaz rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka;
 - wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych;
 - wykaz osób usamodzielnianych;
- kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- finansowanie:
 - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

- pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.
- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 w przypadku nieponoszenia opłaty rodziców za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Zadania Samorządu Województwa:

- prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych;
- opracowywanie programów dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, będących integralną częścią strategii rozwoju województwa;
- promowanie nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr jednostek organizacyjnych samorządu gminnego i powiatowego;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- wprowadzanie danych do rejestru, ich aktualizacja i usuwanie.

3 Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

28 października 2011 r. Prezydent Miasta Zielona Góra zarządzeniem Nr 1031.2011 wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Do jego zadań należy:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;

- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 14a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 15) przedstawianie Radzie Miasta corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza, albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wycieczki.
- 18) Wprowadzanie danych do rejestru, aktualizacja i usuwanie.

4 Diagnoza pieczy zastępczej w Mieście Zielona Góra w latach 2021-2023

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku braku możliwości sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców. Celem pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem w sytuacji kryzysowej. W przypadku, kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki są trwałe, a rodzice zostają pozbawieni władzy rodzicielskiej rozważa się możliwość podjęcia procedury przysposobienia dziecka.

Obowiązująca ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w miejsce pieczy instytucjonalnej.

Pieczka zastępcza zapewnia:

- realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- przygotowanie dziecka do:
 - godnego i odpowiedzialnego życia,
 - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, – zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Wykres 1 Podział pieczy zastępczej

źródło: opracowanie własne

Opieka nad dzieckiem może być zapewniona poprzez umieszczenie dziecka w:

- 1) **rodzinie zastępczej** spokrewnionej, niezawodowej i zawodowej, w tym zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej specjalistycznej;
- 2) **rodzinnym domu dziecka**;
- 3) **pieczy zastępczej** o charakterze instytucjonalnym tj.:
 - placówce opiekuńczo – wychowawczej;
 - regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej;
 - interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

4.1 Rodzinna piecza zastępcza

Ustawodawca zakłada rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w miejsce pieczy instytucjonalnej.

W związku z tym założeniem, wszystkie dzieci do 10. roku życia, które nie mogą pozostać w rodzinach biologicznych muszą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
- zapewniają dostęp do przysługiwanych świadczeń zdrowotnych,
- zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych,
- zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań,
- zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne,
- zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Rodzinną pieczą zastępczą to system, w skład którego wchodzi rodziny:

- **spokrewnione** – tworzą je małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, będąca/będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- **niezawodowe** – tworzą je małżonkowie lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, nie będąca/będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- **zawodowe rodziny zastępcze** – tworzą je małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszcza się dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinie zastępczej zawodowej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które uzyskały pełnoletność. Wyjątek stanowi konieczność umieszczenia rodzeństwa. Dodatkowo, w razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Rodziny zastępcze zawodowe ze względu na swoje kwalifikacje mogą zająć się wychowaniem dzieci

wymagających szczególnej troski lub umiejętności wychowawczych. Rodziny zastępcze zawodowe dzielą się na poniższe formy:

- **pełniące funkcję pogotowia rodzinnego** – rodziny zastępcze, w których umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej;
 - **specjalistyczne** – rodziny zastępcze, w których umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci, skierowane na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- **rodzinny dom dziecka**, tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W rodzinnym domu dziecka w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

W przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach, pobytem w szpitalu lub zdarzeniem losowym, piecza zastępcza może zostać powierzona **rodzinie pomocowej**. Podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zielonej Górze, a rodziną pomocową.

Czas pobytu dziecka w rodzinie pomocowej nie może przekroczyć 2 miesięcy. Powyższą funkcję mogą sprawować rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, prowadzący rodzinne domy dziecka, a także małżeństwa lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, przeszkolone do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Wykres 2 Podział form rodzinnej pieczy zastępczej

źródło: opracowanie własne

Małoletnie dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku dalszego kształcenia lub posiadania orzeczenia o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności – nie dłużej niż do 25 roku życia (za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej).

Ponadto w myśl art. 37. ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, jeżeli:

- 1) uczy się w szkole;
- 2) uczy się w uczelni;
- 3) uczy się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- 4) uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- 5) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

W myśl art. 37 ust 4 wyżej cytowanej ustawy w szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej i po osiągnięciu pełnoletności opuściła dotychczasową rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, (...) może jeden raz powrócić, o ile spełnia wymagania określone w ust. 2, do dotychczasowej rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, (...) za zgodą odpowiednio starosty albo marszałka województwa oraz odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka (...).

W wyniku zmiany sytuacji prawnej dziecka (przywrócenie lub pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej, poprzez powrót dziecka do środowiska naturalnego lub przysposobienie.

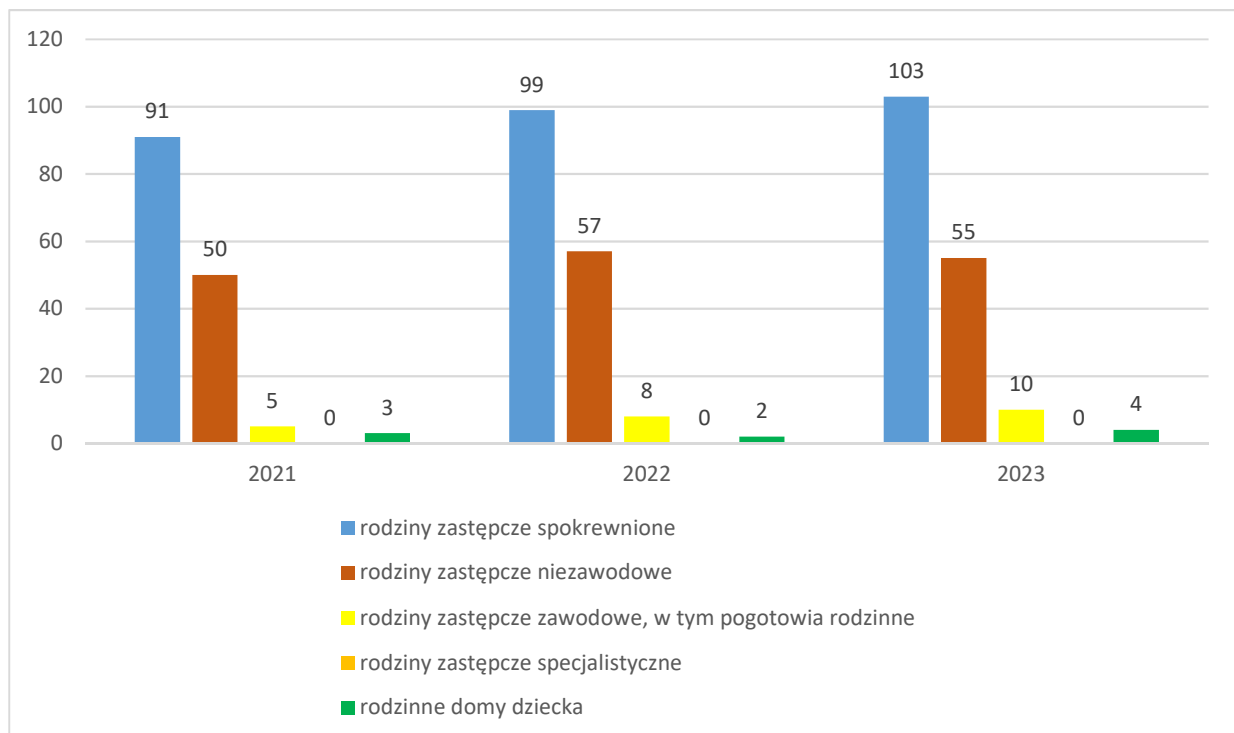
Diagnoza systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra oparta została na podstawie danych ilościowych i jakościowych za lata 2021 – 2023 będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze.

Z przedstawionych poniżej danych wynika, że struktura rodzin zastępczych w Mieście Zielona Góra, w minionych 3 latach utrzymuje się na podobnym poziomie.

Analiza poniższych danych pokazuje także, iż nieznacznie zwiększa się liczba osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą. Najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych było w roku 2023, natomiast najmniej było ich w roku 2021. Jeśli chodzi o rodziny zastępcze niezawodowe to największa ilość rodzin zastępczych niezawodowych była w roku 2022, a najmniejsza w roku 2021. Największa ilość rodzin zastępczych zawodowych była w roku 2023, a najmniejsza natomiast w roku 2021. Rodzinne domy dziecka kształtują się na podobnym poziomie. Zdecydowaną większość spośród rodzinnych form pieczy zastępczej stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tworzone przez dziadków bądź rodzeństwo. Sporym problemem dla rozwoju systemu pieczy zastępczej jest w dalszym ciągu niewystarczająca liczba kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, mimo iż coraz więcej dzieci trafia do tych właśnie form rodzinnej pieczy zastępczej.

Poniżej przedstawiony został wykres z liczbą rodzin zastępczych w latach 2021 – 2023.

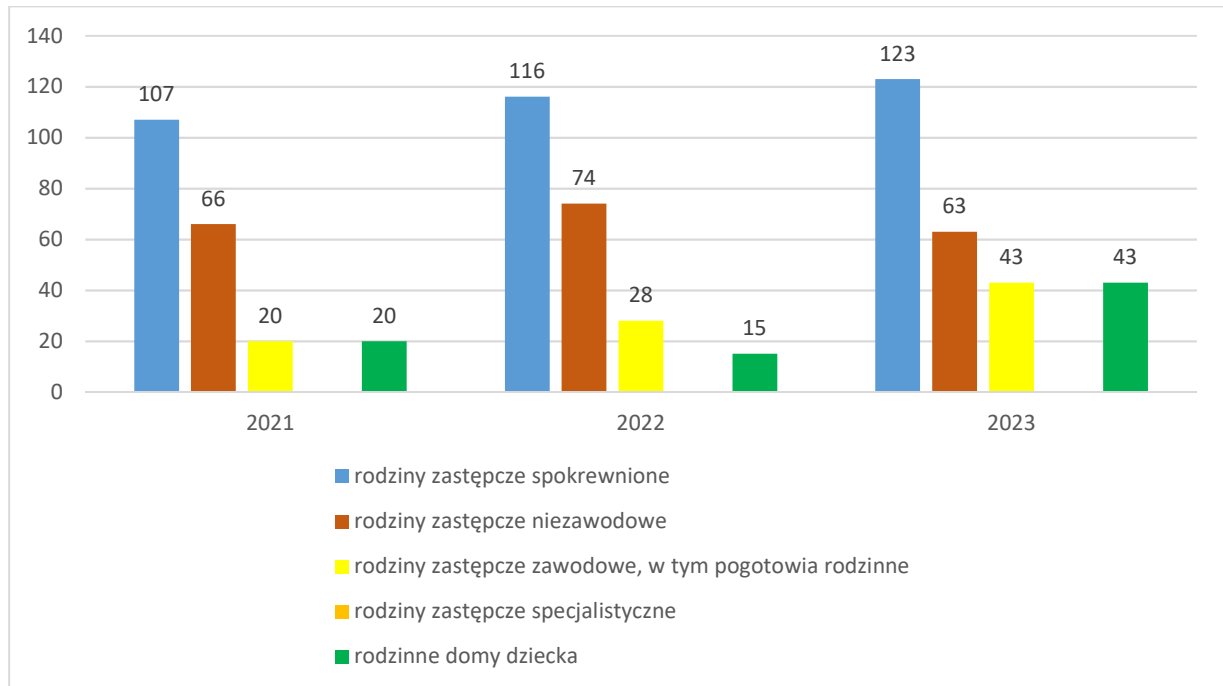
Wykres 3 Liczba rodzin zastępczych w latach 2021 – 2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)

źródło: dane własne

Wykres 4 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)

źródło: dane własne

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2021-2023 kształtuje się na podobnym poziomie. Analizując poszczególne lata można zauważyć, że spośród dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych najwięcej było w roku 2023 a najmniej w roku 2021. W rodzinach zastępczych niezawodowych największa liczba dzieci była umieszczona w roku 2022 a najmniejsza w roku 2023. W rodzinach zastępczych zawodowych największa liczba dzieci umieszczona była w roku 2023, natomiast w roku 2021 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych było najmniej. Analizując liczbę dzieci w rodzinnych domach dziecka, najwięcej dzieci umieszczonych było w roku 2023 a najmniej w roku 2022.

Tabela 1 Podział wiekowy dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia każdego roku)

rodzaj rodziny zastępczej / wiek dziecka	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Rodzina zawodowa specjalistyczna			Rodzinne domy dziecka		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
poniżej 1 roku	0	0	1	3	2	1	2	2	5	0	0	0	2	1	4
1-3 lata	6	5	7	5	4	5	7	12	17	0	0	0	5	3	5
4-6 lat	8	9	11	8	8	6	4	5	13	0	0	0	4	1	9
7-13 lat	39	44	41	17	20	14	5	7	5	0	0	0	5	6	19
14-17 lat	36	34	37	22	22	19	2	1	0	0	0	0	1	1	2
18-24 lat	18	24	26	11	18	18	0	1	3	0	0	0	3	3	4

źródło: Dane własne

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

Z analizy tabeli w odniesieniu do omawianych w niniejszym programie 3 lat wynika, iż spośród dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych najwięcej dzieci mieściło się w przedziale 7-13 lat oraz 14-17 lat. W przypadku rodzin zastępczych zawodowych przedział ten wynosił 1-3 lata a w przypadku rodzinnych domów dziecka wynosił on 7-13 lat.

Natomiast najmniejsza ilość dzieci umieszczona była w przedziale poniżej 1 roku życia w przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych, a w przypadku rodzin zastępczych zawodowych przedział ten wynosił 14-17 lat oraz 18-24 lata. Spośród dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka najmniej przebywało w przedziale poniżej 1 roku życia oraz pomiędzy 14 a 17 rokiem życia.

Tabela 2 Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych (stan na 31 grudnia 2023 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci					
		w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych			w rodzinnych domach dziecka
				ogółem	w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w tym pełniących funkcję specjalistyczną	
1	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	123	63	43	19	0	43
1.1.	sieroctwa	7	1	0	0	0	0
1.2.	pólsieroctwa	4	3	0	0	0	0
1.3.	uzależnienia rodziców, w tym:	38	27	9	5	0	10
1.3.1	od alkoholu	29	20	8	5	0	10
1.4.	przemocy w rodzinie	5	1	1	1	0	4
1.5.	bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	49	25	10	1	0	13
1.6.	niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców	0	0	0	0	0	0
1.7.	długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	8	2	8	3	0	3
1.8.	ubóstwa	1	1	1	0	0	1
1.9.	bezrobocia	0	0	0	0	0	0
1.10.	nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0	0	0	0

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci					
		w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych			w rodzinnych domach dziecka
				ogółem	w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w tym pełniących funkcję specjalistyczną	
1.11.	pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	2	0	1	0	0	0
1.12.	inne	9	3	13	9	0	12
2.	Dzieci cudzoziemców	0	0	0	0	0	0
3.	Małoletnie matki	0	0	0	0	0	0

źródło: Dane własne

Jak wynika z powyższej tabeli, najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych zarówno spokrewnionych jak i niezawodowych jest bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Następnym w kolejności czynnikiem prowadzącym do umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych jest uzależnienie rodziców od alkoholu. W roku 2023 w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Zielona Góra nie było umieszczonych dzieci cudzoziemców ani małoletnich matek.

4.2 Konflikt zbrojny na Ukrainie – dzieci uchodźców przebywające na terenie Miasta Zielona Góra.

W związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy uchwalono ustawę z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.). Cytowana ustawa określa szczególne zasady zalegalizowania pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polski z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, oraz obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa określa między innymi utworzenie Funduszu Pomocy w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy. Zgodnie z art. 27 ust 17 wyżej cytowanej ustawy pobyt w pieczy zastępczej dziecka będącego obywatelem Ukrainy, przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 legalność pobytu obywatela Ukrainy na terytorium RP ust. 1, jest finansowany z budżetu państwa.

Wojewoda Lubuski przekazuje dotację dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze tytułem finansowania pobytu dzieci – obywateli Ukrainy umieszczonych w polskim systemie pieczy zastępczej zgodnie z wyżej cytowaną Ustawą.

4.3 Wsparcie rodzin zastępczych

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Jest także zobowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Ponadto, oprócz wsparcia koordynatorów rodzinom zastępczym niezawodowym, i zawodowym przysługuje wsparcie osoby do pomocy.

W przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Ponadto, MOPS w Zielonej Górze może zawierać lub rozwiązać umowy z osobami do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Również w rodzinnym domu dziecka, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka MOPS w Zielonej Górze może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

W rodzinnym domu dziecka, w którym przebywa więcej niż 4 dzieci, Ośrodek, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

W związku z Zarządzeniem Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Nr 14/2021 z dnia 12 maja 2021 r. zostały wprowadzone zasady w sprawie zatrudniania osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi przy pracach gospodarskich w rodzinie zastępczej zawodowej, w rodzinie zastępczej niezawodowej. Zgodnie z powyższym zarządzeniem, wymiar czasu zatrudnienia osoby do pomocy uzależniony jest od liczby dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej i wynosi :

- 1) dla 4 dzieci – 7 godzin tygodniowo;
- 2) dla 5 i 6 dzieci – 8 godzin tygodniowo;
- 3) dla 7 dzieci i powyżej – 10 godzin tygodniowo;
- 4) w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziny zastępczej, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze może zwiększyć liczbę przysługujących godzin, stosownie do zaistniałej sytuacji opiekuńczo – wychowawczej i potrzeb rodziny w danej sytuacji.

Natomiast w przypadku rodzinnych domów dziecka, zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Nr 15/2021 z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie zasad zatrudniania osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi przy pracach gospodarskich w rodzinnym domu dziecka, wymiar czasu zatrudnienia osoby do pomocy uzależniony jest od liczby dzieci w rodzinnym domu dziecka i wynosi:

- 1) dla 5 dzieci – 7 godzin tygodniowo;
- 2) dla 6 i 7 dzieci – 8 godzin tygodniowo;
- 3) dla 8 i 9 dzieci – 10 godzin tygodniowo;
- 4) dla 10 dzieci i powyżej – 40 godzin tygodniowo;
- 5) w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziny zastępczej, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze może zwiększyć liczbę przysługujących godzin, stosownie do zaistniałej sytuacji opiekuńczo – wychowawczej i potrzeb rodziny w danej sytuacji.

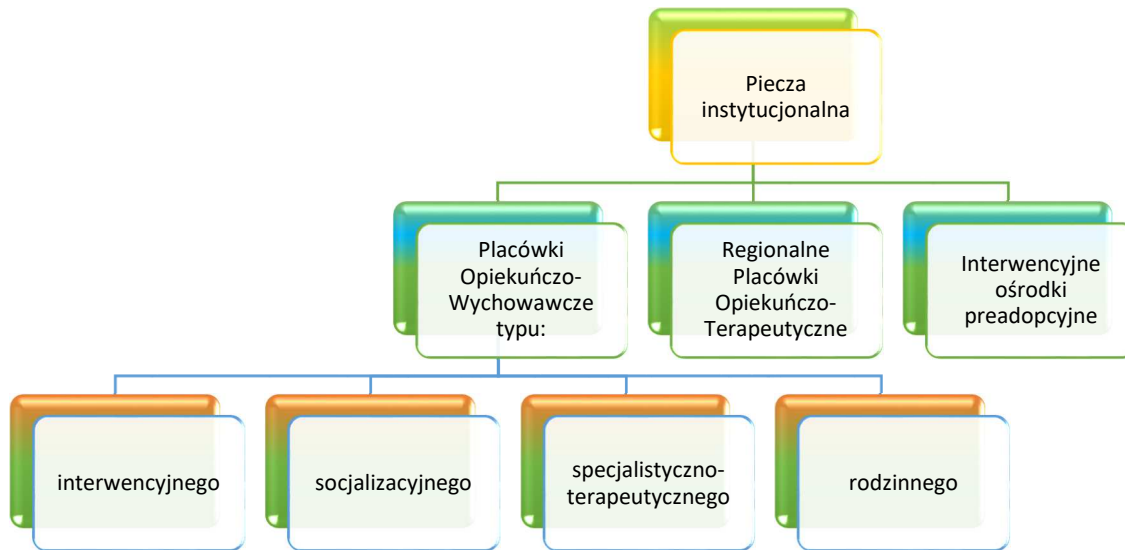
Kolejną formą wsparcia rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka jest możliwość skorzystania z czasowego niesprawowania opieki nad dziećmi w wymiarze 30 dni w ciągu roku, w związku z zaplanowanym wypoczynkiem oraz z powodów zdrowotnych lub losowych. W czasie urlopu rodziny zastępczej zawodowej lub rodzinnego domu dziecka, opiekę nad dziećmi powierza się rodzinie pomocowej.

4.4 Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza – sprawowana jest w formie: placówek opiekuńczo-wychowawczych typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Wykres 5 Podział instytucjonalnych form pieczy zastępczej

źródło: opracowanie własne

W instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszcza się dzieci powyżej 10 roku życia. W związku z brakiem miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra, w wyjątkowych sytuacjach umieszcza się małych poniżej 10. r.ż. w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W pieczy instytucjonalnej zgodnie z ustawą możliwe jest przyjęcie małoletniego poniżej 10 r.ż. tylko w sytuacji, gdy wychowankiem placówki jest rodzzeństwo powyżej 10. r.ż., gdy wychowanką placówki jest małoletnia matka lub ojciec oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej(...) placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej za zgodą odpowiednio (...) dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, jeżeli:

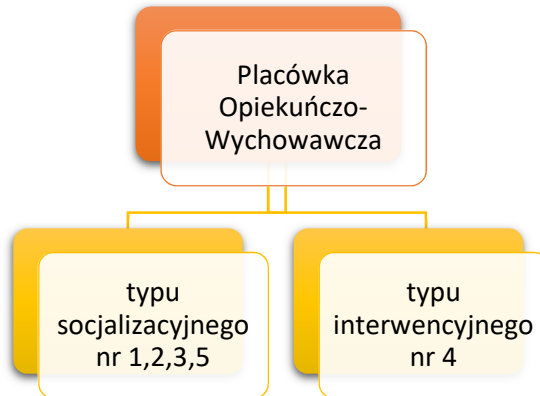
- 1) uczy się w szkole;
- 2) uczy się w uczelni;
- 3) uczy się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- 4) uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- 5) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Nowelizacja powyższej ustawy wprowadziła dodatkowo możliwość powrotu pełnoletniego wychowanka do placówki. W myśl art. 37 ust 4 w szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej i po osiągnięciu pełnoletności opuściła dotychczasową(...), placówkę opiekuńczo-wychowawczą albo regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, może jeden raz powrócić, o ile spełnia wymagania określone w ust. 2, do dotychczasowej (...) placówki opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej za zgodą

odpowiednio starosty albo marszałka województwa oraz odpowiednio (...) dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej.

Wykres 6 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra

źródło: opracowanie własne

Tabela 3 Liczba wykorzystanych miejsc w poszczególnych typach placówek w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)

Typ placówki	Liczba miejsc	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Socjalizacyjna	48	48	48	51
Interwencyjna	12	12	12	13
Razem	60	60	60	64

źródło: Dane własne

Z tabeli 3 wynika, że na koniec roku 2021, 2022 w pieczy instytucjonalnej na terenie Miasta przebywała maksymalna ilość dzieci. W roku 2023 w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra przebywało 4 dzieci ponad stan.

Tabele nr 4, 5 i 6 przedstawiają liczbę wychowanków w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych w Zielonej Górze w podziale na wiek dziecka w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku):

Tabela 4 Liczba wychowanków placówki opiekuńczo – wychowawczej w Zielonej Górze w roku 2021

Lp.	wyszczególnienie	liczba dzieci w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych		
		ogółem	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego
1.	poniżej 1 roku życia	0	0	0
2.	od 1 roku do 3 lat	1	1	0
3.	od 4 – 6 lat	1	1	0
4.	od 7 – 13 lat	27	22	5
5.	od 14 do 17 r. ż.	28	22	6
6.	od 18-24 r. ż.	3	2	1
Razem		60	48	12

źródło: Dane własne

W 2021 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra przebywało ogółem 60 wychowanków, w tym najwięcej wychowanków bo 28 było w wieku pomiędzy 14 a 17 r. ż. 27 wychowanków mieściło się w przedziale wiekowym 7-13 lat. Natomiast 3 wychowanków w wieku od 18 do 24 lat zadeklarowała chęć pozostania w placówce chcąc realizować obowiązek szkolny.

Tabela 5 Liczba wychowanków placówki opiekuńczo – wychowawczej w Zielonej Górze w roku 2022 r.

Lp.	wyszczególnienie	liczba dzieci w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych		
		ogółem	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego
1.	poniżej 1 roku życia	0	0	0
2.	od 1 roku do 3 lat	0	0	0
3.	od 4 – 6 lat	0	0	0
4.	od 7 – 13 lat	26	23	3
5.	od 14 do 17 r. ż.	33	24	9
6.	od 18 – 24 r. ż.	1	1	0
Razem		60	48	12

źródło: Dane własne

W 2022 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra przebywało ogółem 60 wychowanków. Najwięcej wychowanków bo 33 było w wieku 14-17 r. ż. .Następnie 26 wychowanków mieściło się w przedziale pomiędzy 7 a 13 rokiem życia. W roku 2022 tylko 1 wychowanek w wieku 18-24 lata po uzyskaniu pełnoletności zadeklarował chęć pozostania w placówce i realizację obowiązku szkolnego. Dodatkowo wśród wychowanków placówki opiekuńczo – wychowawczej znajdowało się 2 dzieci pochodzenia ukraińskiego w wieku 9 i 13 lat.

Tabela 6 Liczba wychowanków placówki opiekuńczo – wychowawczej w Zielonej Górze w roku 2023

Lp.	wyszczególnienie	liczba dzieci w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych		
		ogółem	typu socjalizacyjnego	typu interwencyjnego
1.	poniżej 1 roku życia	0	0	0
2.	od 1 roku do 3 lat	0	0	0
3.	od 4 – 6 lat	0	0	0
4.	od 7 – 13 lat	29	25	4
5.	od 14 do 17 r. ż.	31	25	6
6.	od 18-24 r. ż.	4	1	3
Razem		64	51	13

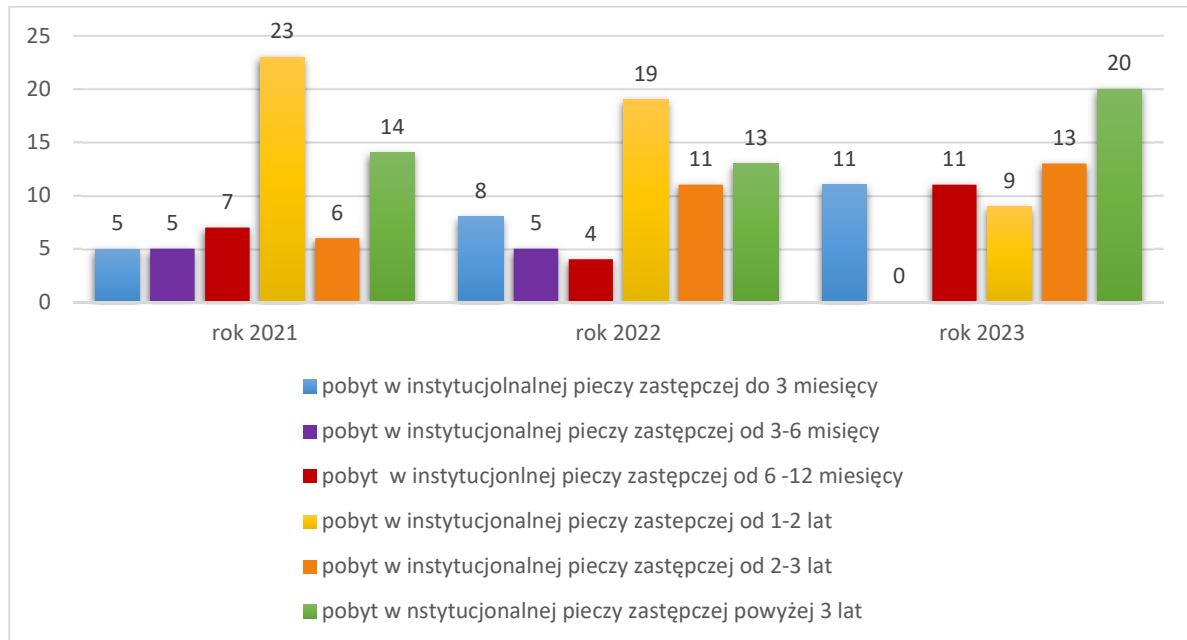
źródło: Dane własne

W 2023 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra przebywało ogółem 64 wychowanków, w tym najwięcej wychowanków bo 31 było w wieku pomiędzy 14 a 17 rokiem życia. 29 wychowanków mieściło się w przedziale wiekowym między 7 a 13 lat. Natomiast 4 wychowanków było w wieku 18-24 lat co oznacza, że po uzyskaniu pełnoletności tyłu wychowanków

zadeklarowało chęć pozostania w placówce chcąc realizować obowiązek szkolny. W związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie 4 dzieci pochodzenia ukraińskiego zostało przyjętych do placówki opiekuńczo – wychowawczej.

Wykres 7 Okres pobytu wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)

źródło: Dane własne

Powyższa tabela przedstawia okres pobytu wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku).

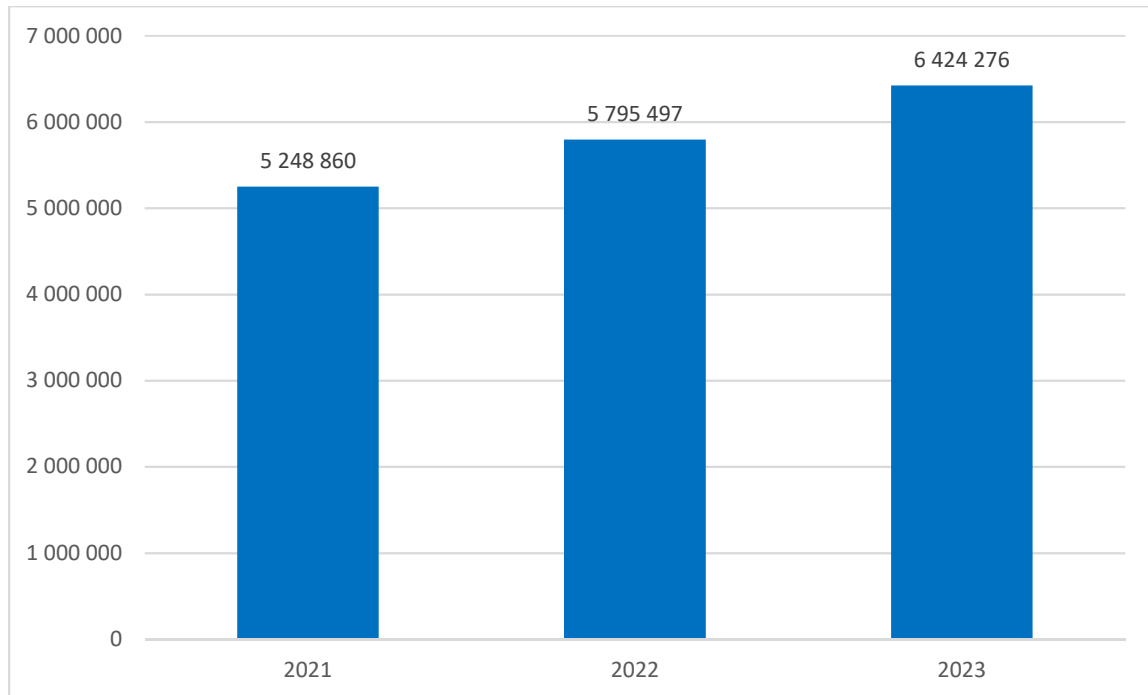
Z analizy powyższego wykresu wynika, że najliczniejszą grupę stanowiły dzieci, które przebywały w instytucjonalnej pieczy zastępczej przez okres od 1 roku do 2 lat a także w okresie powyżej 3 lat. Natomiast najmniejszą grupę stanowiły dzieci, które przebywały w pieczy w okresie od 3 do 6 miesięcy.

W większości przypadków tak długi pobyt w pieczy jest konsekwencją zakończenia postępowania Sądowego i wydania postanowienia o umieszczeniu małoletniego w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W przedziale tym są również wieloletni wychowankowie w wielu przypadkach już pełnoletni, którzy na własny wniosek oraz za zgodą Dyrektora Placówki pozostają dalej w pieczy zastępczej.

W każdym roku budżetowym przeznaczane są środki finansowe na funkcjonowanie placówek zgodnie z przedstawionym przez Dyrektora placówki kosztem utrzymania. Na przestrzeni 3 ostatnich lat w następujący sposób przedstawia się finansowanie placówek:

Wykres 8 Wydatki na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra w latach 2021-2023:

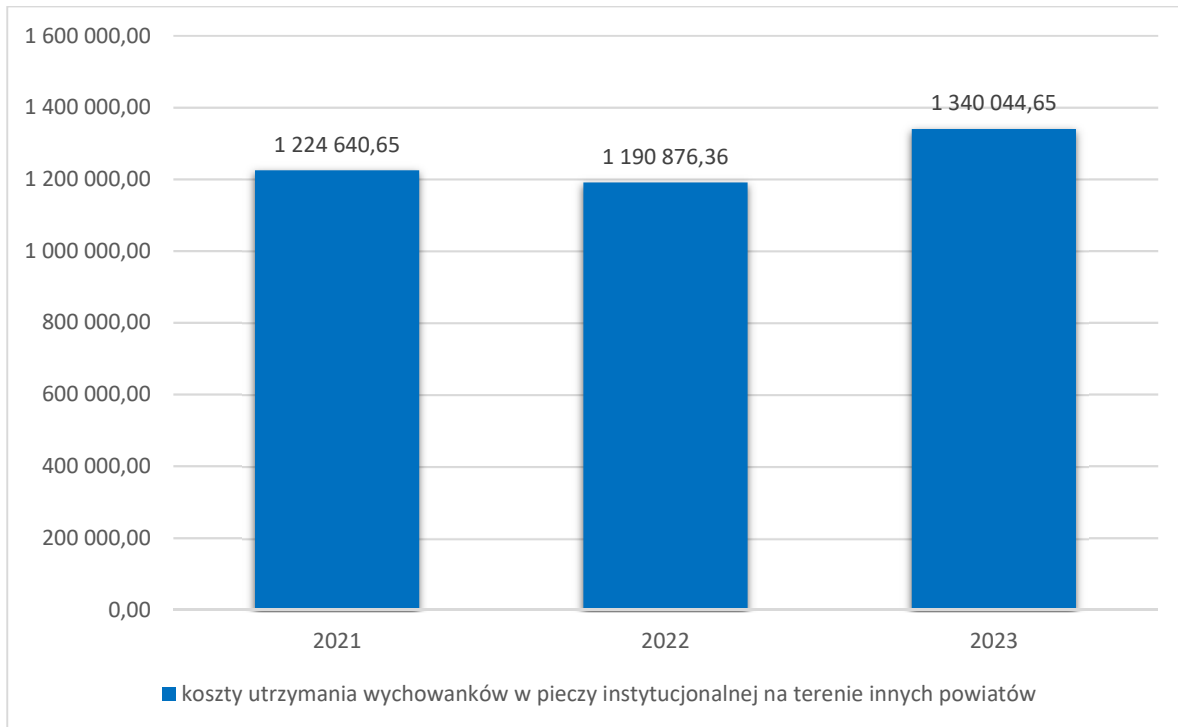
źródło: Dane własne

Dane zawarte w powyższym wykresie przedstawiają wydatki na funkcjonowanie placówek opiekuńczo - wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra. Analizując koszty można zauważyć, tendencję wzrostową w ponoszeniu wydatków na placówkę. Największe wydatki na funkcjonowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra zostały poniesione w roku 2023 - w dużej mierze związane jest to z inflacją, która wpłynęła na zwiększenie kosztów utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Natomiast najmniejsze wydatki były w roku 2021. W związku z ogólnym wzrostem z roku na rok kosztów utrzymania, również i w placówkach na terenie miasta ten wzrost jest bardzo widoczny.

Miasto Zielona Góra ponosi również wydatki związane z umieszczeniem wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Ze względu na stan zdrowia lub brak możliwości umieszczenia wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra poszukiwane są miejsca na terenie innych powiatów.

Wykres 9 Koszty ponoszone przez Miasto Zielona Góra w latach 2021-2023 w związku z umieszczeniem małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów:

źródło: Dane własne

Jak wynika z powyższego wykresu, największe koszty związane z finansowaniem pobytu małoletnich dzieci pochodzących z Miasta Zielona Góra w pieczy instytucjonalnej na terenie innych powiatów poniesione zostały w roku 2023, natomiast najmniejsze w roku 2022 z uwagi na mniejszą ilość dzieci umieszczonych w pieczy na terenie innych powiatów.

W przypadku Miasta Zielona Góra są to również środki na utrzymanie małoletnich w specjalistycznych placówkach i w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, z uwagi na brak takich placówek na terenie Miasta Zielona Góra.

ŚWIADCZENIE 500+

W ramach Rządowego Programu „Rodzina 500+” Miejski Ośrodek pomocy Społecznej w Zielonej Górze wypłacał dodatek wychowawczy dla dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra. Program ten jest wsparciem polskich rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Powyższe świadczenie realizowane było przez MOPS do 31.05.2022 r. Natomiast od 01.06.2022 r. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw postępowanie w sprawie świadczenia wychowawczego prowadzi oraz świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 4 Wysokość wypłaconego świadczenia wychowawczego od 01.01.2021 r. do 31.05.2022 r. dla małoletnich dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

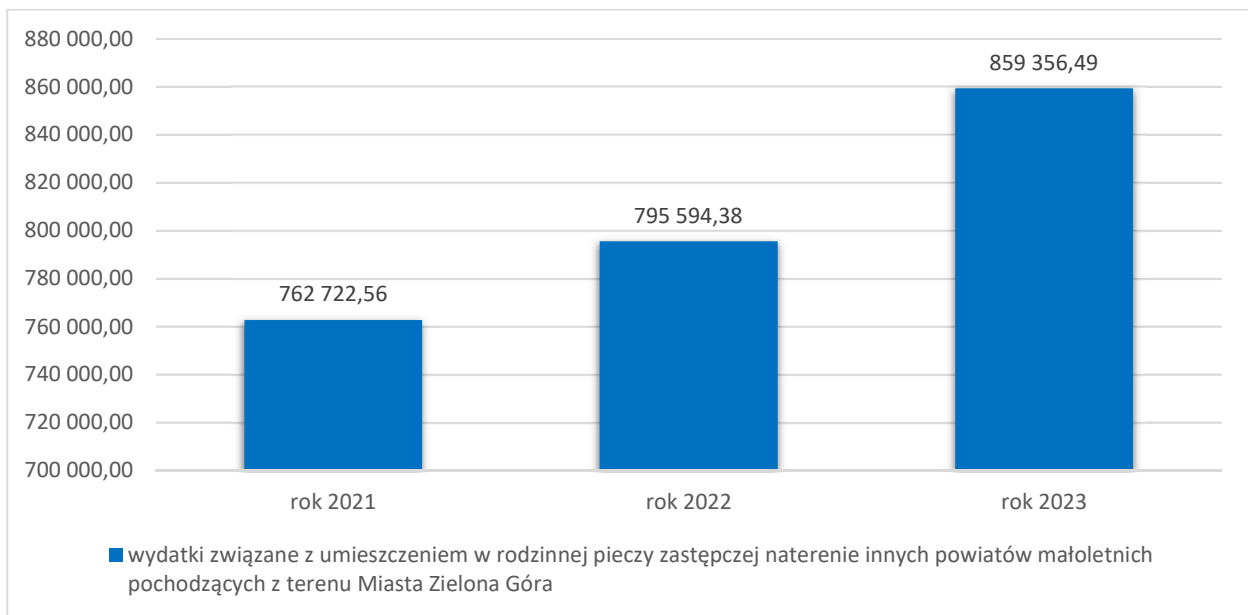
I.p.	2021	2022
Kwota wypłaconego dodatku wychowawczego 500+	326 135,87zł	133 048,62

źródło: Dane własne

Z powyższej tabeli wynika, że najwyższą kwotę dodatku wychowawczego na małoletnie dzieci umieszczone w instytucjonalnie pieczy zastępczej MOPS wypłacił w roku 2021, natomiast najmniejszą w roku 2022 z uwagi na wypłatę powyższego świadczenia jedynie do 31.05.2022 r.

4.5 Finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej małoletnich pochodzących z terenu Miasta Zielona Góra umieszczonych na terenie innych powiatów

Wykres 10 Koszty ponoszone przez Miasto Zielona Góra w latach 2021 – 2023 na rodzinną pieczę zastępczą związane z umieszczeniem małoletnich w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów.

źródło: Dane własne

Zadaniem Miasta jest również finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej, w której umieszczeni są małoletni pochodzący z Miasta Zielona Góra, umieszczeni na terenie innych powiatów. Wiąże się to z corocznym zabezpieczeniem środków finansowych w budżecie miasta. W powiecie dzieci umieszczone są najczęściej w spokrewnionych rodzinach zastępczych lub w niezawodowych rodzinach zastępczych. Związane jest to z miejscem zamieszkania bliższych lub dalszych krewnych. Analizując

wykres można zauważyć, że najmniejszy koszt Miasto Zielona Góra poniosło w roku 2021, natomiast największy koszt w 2023 roku.

4.6 Finansowanie rodzinnej formy pieczy zastępczej w Mieście Zielona Góra

Zgodnie z art. 80 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota: 660 zł w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej oraz 1000 zł w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Ponadto w myśl art. 81 powyższej ustawy rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł.

Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 23 marca 2018 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej (M.P. z 2018 r., poz. 326) od 1 czerwca 2018 r. świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka zostało zwiększone do kwoty nie niższej niż:

- 694,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- 1 052,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.
- 211 zł miesięcznie - dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.

Zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej (M.P. z 2021 r. poz. 282) od 1 czerwca 2021 r. świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka zostało zwiększone do kwoty nie niższej niż:

- 746,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- 1 131,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.
- 227 zł miesięcznie - dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.

Zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 28 lutego 2022 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej, od 01 czerwca 2022 r. świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka zostało zwiększone do kwoty nie niższej niż:

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

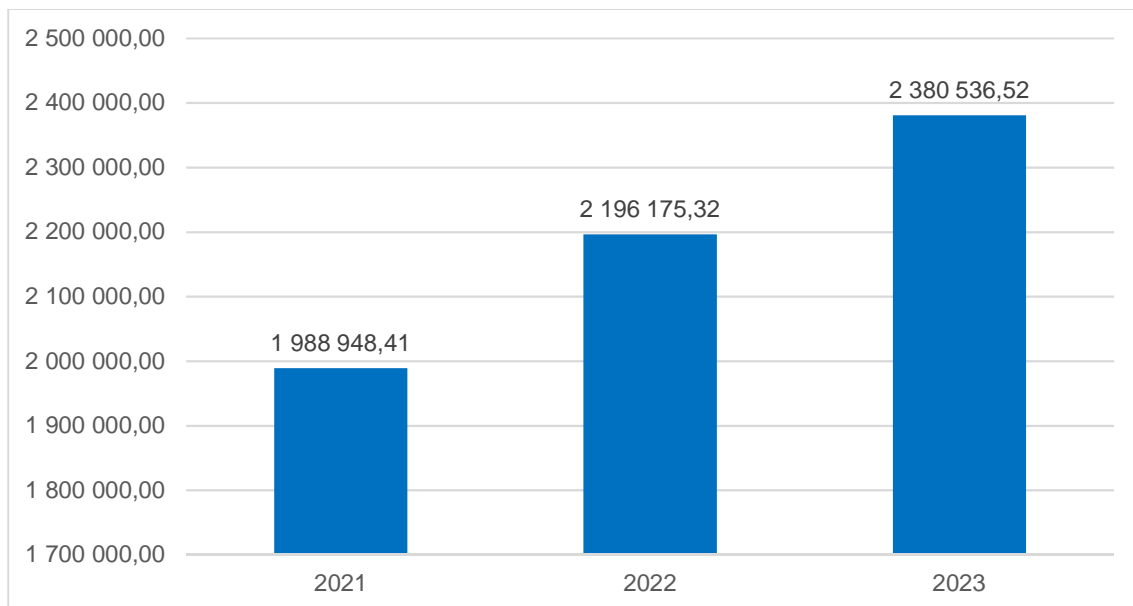
- 785,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- 1 189 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.
- 239 zł miesięcznie - dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.

Natomiast zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 27 marca 2023 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej (M.P. z 2023 r. poz. 296) oraz Obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej 18 kwietnia 2023 r. (M.P. z 2023 r. poz. 422), od 01 czerwca 2023 r. świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka zostało zwiększone do kwoty nie niższej niż:

- 899,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- 1 361,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Natomiast dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka został podniesiony do kwoty nie niższej niż 274,00 zł miesięcznie.

Wykres 11 Wysokość wypłaconego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej w latach 2021 – 2023

źródło: Dane własne

Dane zawarte na powyższym wykresie przedstawiają wydatki na dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie miasta Zielona Góra. Analizując koszty można wywnioskować, że wydatki związane z utrzymaniem dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej z roku na rok są coraz wyższe. Wydatki na rodziny zastępcze w 2023 roku były największe z uwagi na największą liczbę dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w tym roku. Ponadto wzrost wydatków na świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wynika:

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

- ze zmiany wysokości świadczeń dla rodzin zastępczych zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej,
- ilości dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Poza świadczeniem podstawowym wypłacanym miesięcznie na każde dziecko, rodzinom zastępczym starosta może przyznać:

- 1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- 2) świadczenie na pokrycie:
 - a) niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo,
 - b) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.
- 3) rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę zastępczą;
- 4) rodzinie zastępczej zawodowej starosta może raz do roku przyznać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego;
- 5) prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje środki finansowe na:
 - utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinny dom dziecka,
 - pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka – do wysokości środków określonych w umowie,
 - pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – do wysokości środków określonych w umowie.

Tabela 5 Wysokość przyznanych rodzinom zastępczym świadczeń fakultatywnych w latach 2021 – 2023.

I.p.	2021	2022	2023
Zdarzenia losowe	9 830,00	24 321,46	6 389,20
Wypoczynek letni	9 604,00	10 369,40	10 770,00
Utrzymanie lokali	129 580,60	160 887,55	266 557,11
Remont mieszkań	8 767,54	17 507,77	20 869,50

źródło: Dane własne

Analizując powyższą tabelę można zaobserwować, że świadczenia fakultatywne w najwyższych wysokościach zostały wypłacone w roku 2023 a w najniższych w roku 2021. Wynika to zarówno ze wzrostu kosztów utrzymania mających wpływ na wysokość wypłaconych świadczeń na utrzymanie lokali mieszkalnych jak również liczby składanych wniosków o wypłatę świadczeń.

Poza wyżej wymienionymi świadczeniami Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze realizował zadania w zakresie wypłaty świadczenia „dobry start”.

„Dobry Start” to program rządowy będący wsparciem dla rodzin i inwestycją w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających nowy rok szkolny. Rodziny otrzymują świadczenie bez względu na dochód. ” Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „dobry start” realizację tego świadczenia z dniem 01 lipca 2021 r. przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Poza świadczeniem „dobry start” , Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze wypłacał rodzinom zastępczym świadczenie wychowawcze zwane świadczeniem 500+. Rządowy program „Rodzina 500+” to wsparcie polskich rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Podobnie jak w przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych, świadczenie to było wypłacane przez MOPS do 31.05.2022 r. Natomiast od 01.06.2022 r. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, postępowanie w sprawie świadczenia wychowawczego prowadzi oraz świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 6 Wysokość wypłaconego świadczenia wychowawczego od 01.01.2021 r. do 31.05.2022 r. na małoletnie dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

I.p.	2021	2022
Kwota wypłaconego dodatku wychowawczego 500+	1 074 727,49	420 069,14

źródło: Dane własne

Z powyższej tabeli wynika, że najwyższą kwotę dodatku wychowawczego na małoletnie dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej wypłacono w roku 2021, natomiast najmniejszą w roku 2022 z uwagi na wypłatę powyższego świadczenia jedynie do 31.05.2022 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze realizuje świadczenia wychowawcze i świadczenie „dobry start” również dla ustanowionych rodzin zastępczych pochodzących z terenu Ukrainy.

Zgodnie z art. 26 ust. 4b ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, w postępowaniu o przyznanie świadczenia wychowawczego, dofinansowania pobytu dziecka w żłobku, świadczenia „dobry start”, w imieniu i na rzecz opiekuna tymczasowego, o którym mowa w art. 25 ust. 7 ustawy wnioski o te świadczenia składa i działa w tych postępowaniach wyłącznie starosta lub upoważniony przez niego pracownik jednostki organizacyjnej powiatu.

Oznacza to, że jeżeli opiekunem tymczasowym małoletniego, została ustanowiona ta sama osoba, która sprawowała nad nim pieczę na Ukrainie i wraz z nim przybyła do Polski, wniosek o świadczenie powinna złożyć za pośrednictwem starosty lub przez upoważnionego przez niego pracownika jednostki organizacyjnej powiatu.

Starosta albo upoważniony przez niego pracownik jednostki organizacyjnej powiatu składa do ZUS wnioski o świadczenie wychowawcze, dofinansowanie pobytu w żłobku, świadczenie „dobry start” na formularzach dedykowanych dla dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych, opiekuńczo-

terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, tj. odpowiednio na formularzu SW-D (świadczenie wychowawcze), DZ-D (dofinansowanie pobytu w żłobku), DS-D (świadczenie dobrego start). Wnioski te są wypełniane z profilu płatnika na platformie elektronicznej PUE ZUS. W tym celu zostały udostępnione formularze wniosków na profilu danego płatnika.

4.7 Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka

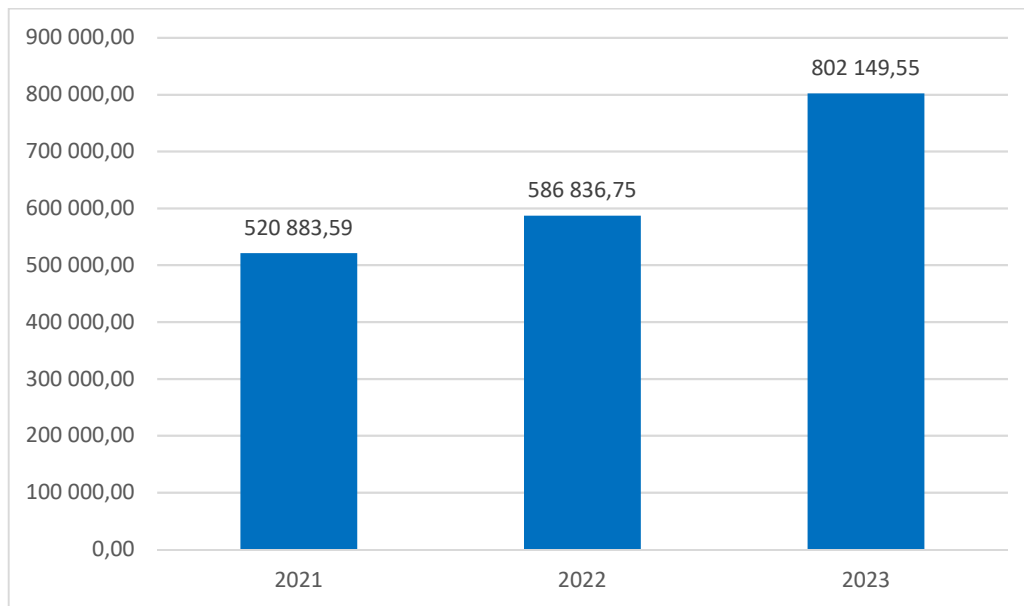
Rodziny zastępcze zawodowe oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka z tytułu pełnienia swojej funkcji otrzymują wynagrodzenie. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze zawiera z powyższymi rodzinami umowy zlecenia o sprawowanie funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub umowy o świadczenie usług o sprawowanie funkcji rodzinnych domów dziecka. Umowy te zawierane są z rodzinami zastępczymi zawodowym na okres co najmniej 4 lat, a z prowadzącymi rodzinne domy dziecka na okres co najmniej 5 lat. Ustalając wysokość wynagrodzenia bierze się pod uwagę w szczególności kwalifikacje, szkolenia, oceny rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka. Od lutego 2023 roku zgodnie z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zmianie uległy wysokości wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka. W związku z powyższym zgodnie z art 85 ust. 1 cytowanej ustawy rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje miesięczne wynagrodzenie nie niższe niż kwota 4100 zł.

W myśl art. 85 ust. 2 ww. ustawy rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje miesięczne wynagrodzenie nie niższe niż 124% kwoty, o której mowa w ust. 1. tj. w kwocie nie niższej niż 5 084zł miesięcznie. Ponadto, wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego zwiększa się o 20%, jeżeli w rodzinie zastępczej przebywa w okresie dłuższym niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym, więcej niż 3 dzieci lub co najmniej jedno dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

Poniższy wykres przedstawia wysokość wypłaconego wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka na koniec każdego roku 2021 – 2023:

Wykres 12 Wysokość wypłaconego wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka w latach 2021 – 2023 (stan na koniec każdego roku).

źródło: Dane własne

Z przedstawionego powyżej wykresu wynika, że najmniejsza kwota wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka wypłacona była w roku 2021, natomiast największa w roku 2023. Spowodowane to było wzrostem wysokości wynagrodzeń dla zawodowych form pieczy zastępczej w roku 2023 oraz wzrostem ilości rodzin zastępczych zawodowych w tym samym roku.

Zgodnie z zarządzeniem Nr 368/2020 Prezydenta Miasta Zielona Góra w sprawie zasad ustalenia wysokości dodatku dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i osób prowadzących rodzinne domy dziecka od 01 maja 2020 r. rodziny otrzymują dodatek do wynagrodzenia ustalonego w umowie o pełnienie powierzonych im funkcji. Wysokość dodatku dla rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i osób prowadzących rodzinny dom dziecka zależy od:

- wskaźnika obciążenia rodziny związanego z liczbą dzieci znajdujących się pod jej opieką;
- doświadczenia wynikającego ze stażu rodziny zastępczej.

Dodatek ten, naliczany jest po upływie pierwszych pięciu lat funkcjonowania rodziny zastępczej, na kolejny pięcioletni okres obliczeniowy. Dodatek określany jest procentowo od wysokości otrzymywanego wynagrodzenia przez rodziny zastępcze określonego w umowie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zielonej Górze.

Poniższa tabela przedstawia wysokość dodatku do wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.

Tabela 7 Wysokość dodatku do wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.

Dodatek dla rodziny zastępczej zawodowej, rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i osób prowadzących rodzinne domy dziecka				
l.p.	Staż rodziny zastępczej	Wskaźnik obciążenia rodziny związany z liczbą dzieci znajdujących się pod opieką		
		1-4 grupa I	Powyżej 4 grupa II	Powyżej 7 grupa III
1.	do pierwszych 5 lat	0%	0%	0%
2.	od 6 do 10 lat	10%	15%	20%
3.	od 11 do 15 lat	15%	20%	25%
4.	od 16 do 20 lat	20%	25%	30%
5.	powyżej 20 lat	25%		35%

Okres obliczeniowy stażu rodziny zastępczej liczy się od pierwszego dnia miesiąca, w którym rozpoczęła działanie rodzina zastępcza. Okres obliczeniowy dla funkcjonowania dziecka w rodzinie liczy się od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko trafiło do rodziny.

Wskaźnik dzietności wyliczany jest na podstawie wzoru:

$$D = \frac{AxY + BxY + CxY}{60}$$

gdzie:

D – oznacza wskaźnik dzietności,

A,B,C,... - oznacza każde dziecko przebywające w rodzinie, w 5 letnim okresie obliczeniowym,

Y - oznacza liczbę miesięcy, jakie dziecko przebywało w rodzinie zastępczej, w 5 letnim okresie rozliczeniowym,

60 – to suma miesięcy pełnienia przez rodzinę funkcji rodziny zastępczej jednak nie dłużej niż 5 lat.

5 OSOBY USAMODZIELNIANE

5.1 Proces usamodzielnienia

Proces usamodzielnienia rozpoczyna się rok przed uzyskaniem przez wychowanka umieszczonego w pieczy zastępczej pełnoletności. W zależności od sytuacji może trwać najpóźniej do momentu osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia.

Przygotowanie młodego człowieka do radzenia sobie w dorosłym życiu to główne zadanie rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka czy pracowników placówki opiekuńczo - wychowawczej. Należy w odpowiednim czasie podejmować wiele działań by przygotować wychowanka do wejścia w dorosłe życie oraz zintegrowania go ze środowiskiem lokalnym.

Ogromną rolę w tym procesie pełni opiekun usamodzielnienia, który jest wybierany przez samego wychowanka. Przy jego udziale opracowywany jest Indywidualny Program Usamodzielnienia, który po zatwierdzeniu przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze staje się dokumentem stanowiącym podstawę do wypłacania świadczeń.

5.2 Podstawy prawne dotyczące osób usamodzielnionych

Na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej po osiągnięciu pełnoletności osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- 1) przyznaje się pomoc na
 - a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie,
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
 - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - b) zatrudnienia;
- 3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lat – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- roku – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Pomoc tę przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia.

Wychowankom po opuszczeniu pieczy zastępczej przysługuje również pomoc na usamodzielnienie oraz zagospodarowanie mieszkania. Pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielniania, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia.

Świadczenie na zagospodarowanie wypłacane jest również nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz pomocy na zagospodarowanie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia.

Na podstawie ustawy o pomocy społecznej, osoba pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zwana dalej "osobą usamodzielnianą", zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- 1) pieniężną na usamodzielnienie;
- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki;
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany;
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia;
- 5) na zagospodarowanie – w formie rzeczowej.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się na czas nauki, do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 lat.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki dla osób usamodzielnionych na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.) przysługuje osobie usamodzielnianej:

- samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza 200% kwoty kryterium dochodowego na osobę samotnie gospodarującą;
- w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza 200% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Warunkiem uzyskania powyższej pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez Dyrektora Ośrodka.

5.3 Pomoc finansowa dla usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej

Zgodnie art. 140 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w z dnia 9 czerwca 2011 r. osoby pełnoletnie opuszczające pieczę zastępczą mogą złożyć wniosek na następujące rodzaje świadczeń finansowych:

- pomoc na kontynuowanie nauki,
- pomoc na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie.

Poniższa tabela przedstawia kwoty świadczeń wypłaconych wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą w latach 2021-2023:

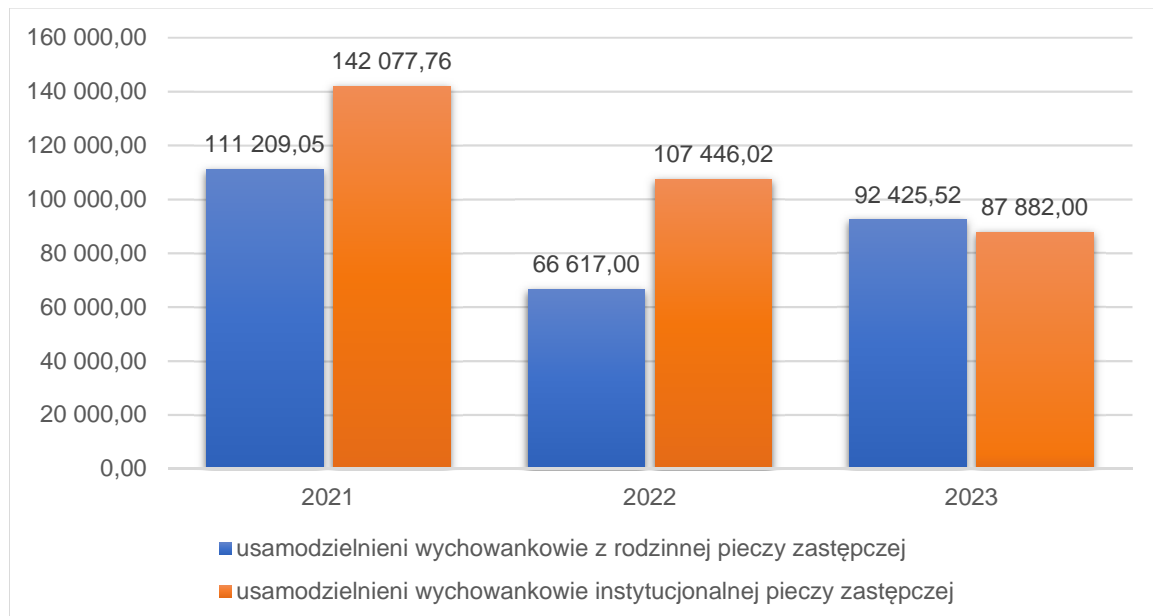

Tabela 8 Świadczenia dla usamodzielnionych wychowanków wypłacone w latach 2021-2023.

Rodzaj opuszczanej pieczy zastępczej	PIECZA ZASTĘPCZA					
	ROK 2021		ROK 2022		ROK 2023	
	rodzinną	instytucjonalną	rodzinną	instytucjonalną	rodzinną	instytucjonalną
Pomoc na kontynuowanie nauki	111 209,05	142 077,76	66 617,00	107 446,02	92 425,52	87 882,00
Pomoc na usamodzielnienie	50 657,00	74 280,00	53 545,00	97 870,00	39 215,00	53 387,00
Pomoc na zagospodarowanie	19 396,00	12 273,00	10 517,00	19 767,00	5 860,00	9 937,00

źródło: Dane własne.

Wykres 13 Wysokość wypłaconej pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2021-2023.

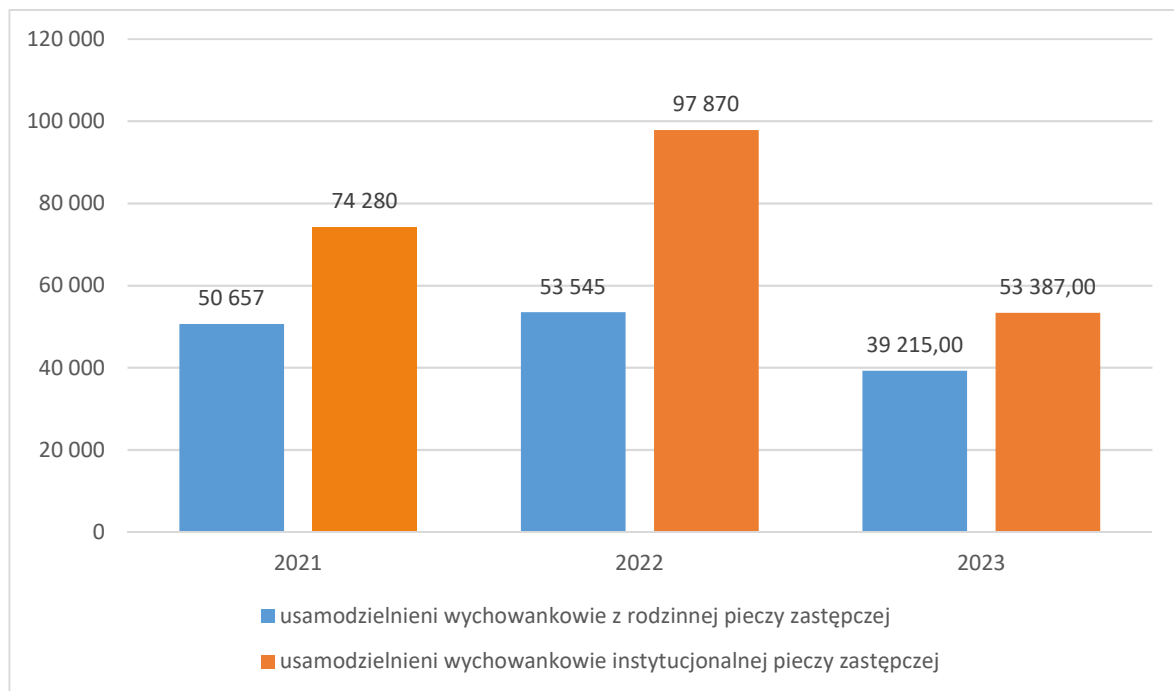

źródło: Dane własne.

Jak wynika z powyższego wykresu wysokość pomocy pieniężnej w roku 2021 na kontynuowanie nauki była wypłacona wychowankom opuszczającym zarówno rodzinną, jak i instytucjonalną pieczę zastępczą w najwyższej wysokości. Natomiast pomoc ta w latach 2022 i 2023 była wypłacona wychowankom opuszczającym zarówno rodzinną, jak i instytucjonalną pieczę zastępczą w zbliżonej wysokości. Analizując powyższe dane można zauważyć, że o wypłatę świadczenia na kontynuowanie nauki częściej starają się wychowankowie opuszczający instytucjonalną formę pieczy zastępczej.

Wykres 14 Wysokość wypłaconej pomocy na usamodzielnienie w latach 2021-2023.

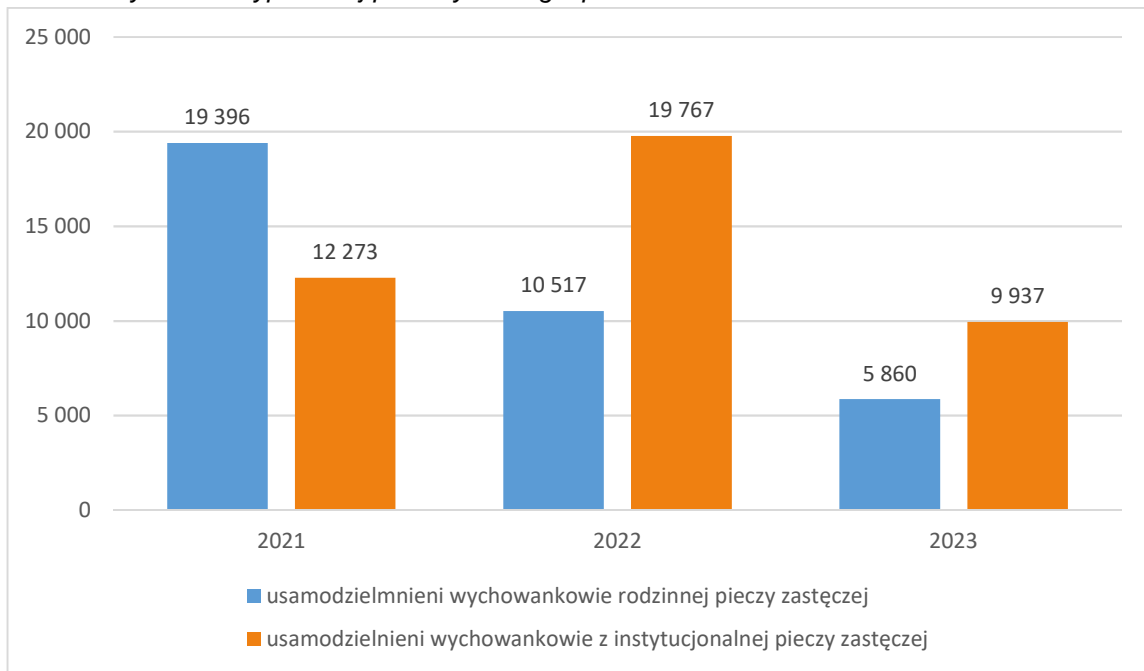

źródło: Dane własne

Zgodnie, z powyższymi danymi najwyższa kwota z tytułu usamodzielnienia została wypłacona w roku 2022 wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najniższą kwotę wypłacono natomiast w roku 2023 wychowankom z rodzinnej pieczy zastępczej.

Wykres 15 Wysokość wypłaconej pomocy na zagospodarowanie w latach 2021-2023

źródło: dane własne

Zgodnie, z powyższymi danymi najwyższa kwota z tytułu pomocy na zagospodarowanie została wypłacona w roku 2022 wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej. Natomiast najniższą kwotę wypłacono w 2023 roku wychowankom z rodzinnej pieczy zastępczej.

5.4 Zagrożenia i oferowane formy wsparcia osób usamodzielnionych

Głównym problemem który dotyczy osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu mieszkania. Główną przyczyną trudności po usamodzielnieniu się z pieczy zastępczej jest bierność, niska motywacja w zakresie kształcenia i brak chęci do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Usamodzielnieni wychowankowie mają wiele trudności w poruszaniu się po różnego rodzaju instytucjach (w tym w załatwianiu spraw urzędowych, regulowaniu opłat, gospodarowaniu domowym budżetem). Zadaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze jest ukierunkowanie i wspieranie młodych osób opuszczających pieczę zastępczą, w celu prawidłowego ich funkcjonowania w społeczeństwie i pełnienia właściwych ról społecznych.

W zależności od rodzaju pieczy zastępczej czy zastosowanego środka wychowawczego, osoby usamodzielniane obejmowane są pomocą wynikającą z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub ustawy o pomocy społecznej.

Usamodzielnieni wychowankowie pieczy zastępczej mogą wystąpić do Urzędu Miasta w Zielonej Górze z wnioskiem o przydział mieszkania z zasobów miasta. Jednak z uwagi na kilkuletni okres oczekiwania na otrzymanie lokalu wychowankowie muszą szukać mieszkań zastępczych, często wiąże się to z wyjazdami za granicę, mieszkaniem u partnera/ partnerki bądź powrót do rodzin biologicznych.

Na podstawie § 10 pkt. 5 uchwały nr XLIII.694.2021 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 29 czerwca 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali oraz pomieszczeń tymczasowych

wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Zielona Góra usamodzielnieni wychowankowie mogą złożyć wniosek o przyśpieszenie przydziału takiego lokalu. Podania złożone na podstawie powyższego paragrafu są rozpatrywane w pierwszej kolejności.

Podsumowując, wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej stanowi integralną część systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Miasto Zielone Góra realizuje założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, również w tym zakresie nie zapominając w swych działaniach o indywidualnych czynnikach mających wpływ na sytuację wychowanków.

6 Poradnictwo specjalistyczne

Mając na uwadze przedstawioną powyżej charakterystykę rodzinnych form pieczy zastępczej, można stwierdzić, iż w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodzin zastępczych oraz zaspokojenia potrzeb dzieci, niezbędne jest funkcjonowanie systemu, który będzie udzielał wsparcia zarówno wychowankom, jak i osobom sprawującym pieczę zastępczą.

W związku z powyższym, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze oferuje rodzinom zastępczym wsparcie w formie szkoleń, grup wsparcia, warsztatów mających na celu pomoc w przezwyciężeniu codziennych trudności oraz wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo - wychowawczych.

Na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze swoją pomoc oferują specjaliści do pracy z podopiecznymi Ośrodka, z rodzinami zastępczymi i pełnoletnimi wychowankami pieczy zastępczej. W badanym okresie indywidualne wsparcie w zakresie emocjonalnym, wychowawczym i opiekuńczym zapewniał terapeuta, dwóch psychologów, psychoterapeuta oraz specjalista ds. pracy z rodziną. Dodatkowo, w każdy piątek między godziną 9.30 a 12.00, na terenie Ośrodka można skorzystać z pomocy radcy prawnego, w szczególności z zakresu prawa rodzinnego. Wizyta jest bezpłatna i mogą korzystać z tych porad wszyscy podopieczni oraz pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze.

7 Wolontariat

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Zielonej Górze od 2020 roku rozpoczął współpracę z wolontariuszami. Został nawiązany kontakt z kołami wolontariackimi szkół ponadpodstawowych z terenu Zielonej Góry, Uniwersytetem Zielonogórskim oraz organizacjami pozarządowymi, Związkiem Harcerstwa Polskiego i Związkiem Harcerstwa Rzeczypospolitej. Zakres działań wolontariuszy obejmuje głównie organizację czasu wolnego, opiekę nad dziećmi, pomoc i korepetycje w zakresie szkoły podstawowej i średniej. Z osobami, które angażują się w aktywność wolontariacką zawierane są porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariatu.

8 Promocja rodzin zastępczych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Zielonej Górze podejmuje również działania mające na celu promocję idei rodzicielstwa zastępczego jako życiowej misji pomocy dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

W ramach kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze podejmowana jest współpraca z agencjami reklamowymi, instytucjami oświaty i kultury a także z prywatnymi przedsiębiorstwami. Poprzez wdrożoną stronę internetową www.rodzinazastepcza.com, ośrodek cyklicznie publikuje materiały związane z rodzicielstwem zastępczym. Celem tych działań jest budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego oraz dotarcie do jak najszerszej grupy mieszkańców, czego oczekiwanym efektem będzie wzrost liczby potencjalnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Przygotowane materiały graficzne wykorzystane są poprzez rozpowszechnianie w postaci ulotek tematycznych, plakatów rozwieszanych na słupach ogłoszeniowych, w wiatach przystanków autobusowych oraz komunikacji miejskiej.

9 Limit rodzin zastępczych

Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie w zakresie pozyskiwania nowych rodzin zastępczych dla dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych, a w szczególności dla dzieci poniżej 10 roku życia, zakłada się pozyskanie i utworzenie kolejnych rodzin zastępczych zawodowych.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz uwzględniając potrzeby i realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024-2026.

Tabela 9 Przewidywany limit rodzin zastępczych na lata 2024 – 2026.

Lp.	Rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych
1.	2024	do 15
2.	2025	do 16
3.	2026	do 17

źródło: Dane własne

10 Analiza SWOT pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra

Analiza SWOT jest jedną z heurystycznych technik analitycznych, służących do uporządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy:

- S** (strenghts)- mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu;
- W** (weaknesses)- słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu;
- O** (opportunites)- szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany;
- T** (threats)- zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

W niektórych wykładniach mówi się, iż mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne, a szanse i zagrożenia - zewnętrzne. W innych interpretacjach mocne i słabe strony to cechy stanu obecnego, a szanse i zagrożenia - stanu przyszłego. Analiza SWOT tego programu, pozwala na wyodrębnienie atutów jak i wad oraz ukazanie możliwości rozwoju w skutecznym, interdyscyplinarnym działaniu, którego celem jest przede wszystkim rozwój i prawidłowe funkcjonowanie pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra.

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none">- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej,- zaplecze w postaci jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej (PCPR, OPS, zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności),- wykształcona i doświadczona kadra,- udział w cyklicznych szkoleniach dla pracowników pieczy zastępczej organizowanych przez firmy zewnętrzne,- posiadanie 4 Rodzinnych Domów Dziecka;- funkcjonowanie 5 placówek opiekuńczo – wychowawczych z łączną liczbą 60 miejsc,- zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,- znajomość lokalnych potrzeb w zakresie pomocy społecznej,- udzielanie odpowiedniego wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej;- odpowiedni system szkoleń podnoszących kwalifikacje dla rodzin zastępczych;- bezpłatne poradnictwo specjalistyczne,- prowadzenie działań promujących rodzicielstwo zastępcze,- dostęp do samochodu służbowego.	<ul style="list-style-type: none">- niewystarczająca liczba kandydatów na rodziców zastępczych i rodziny pomocowe;- niewystarczająca liczba zawodowych rodzin zastępczych,- brak rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych,- brak miejsc w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka,- problemy w relacjach rodziców zastępczych z rodzinami biologicznymi wychowanków,- niewystarczająca liczba psychologów i pedagogów pracujących z rodzinami zastępczymi.- niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,- duża rotacja pracowników,- zbyt mała liczba wolontariuszy do pracy w pieczy zastępczej.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none">- pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i/lub zawodowe,- udział w projektach i programach organizowanych przez MRiPS,- lokalna polityka ukierunkowana na rozwój pieczy zastępczej oraz promocja działań zmierzających do rozwoju usług związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,- współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym w Zielonej Górze,- podnoszenie kwalifikacji przez pracowników,- pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego (budżet państwa, budżet województwa, fundusze unijne),	<ul style="list-style-type: none">- wzrost liczby dzieci z problemami społeczno-emocjonalnymi,- przedłużające się postępowania sądowe w sprawach dotyczących dzieci,- duża liczba dzieci oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej z uwagi na niewystarczającą liczbę miejsc,- brak świadomości społecznej na temat pieczy zastępczej,- brak mieszkań dla osób opuszczających pieczę zastępczą,- wypalenie zawodowe i emocjonalne opiekunów zastępczych i pracowników jednostek pomocy społecznej,- powrót osoby po opuszczeniu pieczy zastępczej do dysfunkcyjnego środowiska,- ograniczona współpraca z biologicznymi rodzicami dziecka w celu jego powrotu do domu,

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

- pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego.	- niski poziom zainteresowania rodzin biologicznych korzystaniem z poradnictwa specjalistycznego, - negatywny i stereotypowy obraz systemu pieczy zastępczej i dzieci w min umieszczonych (zaniedbane, biedne, skazane na niepowodzenie).
---	--

11 Cele

Cel główny Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026:

Rozwój i doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu się do samodzielnego życia.

1. Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym

Zadania	Wskaźniki	Rezultat podejmowanych działań
1.1 Prowadzenie kampanii społecznych, akcji informacyjnych promujących idee rodzicielstwa zastępczego oraz szerzenie jego idei.	- liczba kampanii, - liczba akcji informacyjnych.	Zwiększenie świadomości społecznej i inicjatyw dotyczących zastępczych form opieki rodzinnej.
1.2 Pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe oraz prowadzących rodzinne domy dziecka.	- liczba osób, które zgłosiły chęć prowadzenia rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, rodzinnego domu dziecka, - liczba odbytych szkoleń.	Zwiększenie ilości profesjonalnie przygotowanych osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, rodzinnego domu dziecka, Zapewnienia dzieciom miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.
1.3 Tworzenie niezawodowych, zawodowych i pomocowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.	- liczba utworzonych niezawodowych, zawodowych i pomocowych rodzin zastępczych oraz Rodzinnych Domów Dziecka.	- realizacja założonego limitu rodzin zastępczych zawodowych Rok 2024 – do 15 Rok 2025 – do 16 Rok 2026 – do 17
1.4 Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poprzez pomoc wolontariuszy.	- liczba podpisanych umów z wolontariuszami.	Pomoc w wypełnianiu obowiązków opiekuńczych np. w odrabianiu lekcji, udzielaniu korepetycji, zabawy stymulującej rozwój dziecka.
1.5 Zapewnienie opieki nad dzieckiem podczas korzystania z możliwości do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzących rodzinne domy dziecka.	- liczba rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka korzystających z prawa do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, - liczba pomocowych rodzin zastępczych.	Wparcie rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez zapewnienie im możliwości do wypoczynku .
1.6 Zapewnienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej miejsca w żłobkach i przedszkolach poza terminem składania wniosków.	- liczba dzieci korzystających z miejsc w żłobkach i przedszkolach	Zapewnienie miejsc w żłobkach i przedszkolach dla wszystkich dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
1.7 Organizowanie szkoleń mających na celu podniesienie kwalifikacji rodzin zastępczych.	- liczba zorganizowanych szkoleń	Zwiększenie świadomości rodzin zastępczych i ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych.
1.8 Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	- liczba spotkań grup wsparcia - liczba osób biorących udział, w spotkaniach grup wsparcia.	Wzmocnienie rodzin zastępczych w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych wychowanków i w funkcjonowaniu rodzin.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

1.9 Zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy poprzez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	- liczba rodzin objętych wsparciem koordynatorów pieczy zastępczej.	Wsparcie rodzin zastępczych w trudnościach związanych z opieką nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej.
1.10 Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa i terapii.	- liczba rodzin i dzieci objętych poradnictwem specjalistycznym	Zwiększenie świadomości i wiedzy wśród rodzin zastępczych na temat problemów związanych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej. Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego.
1.11 Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy.	- liczba rodzin zastępczych objętych pomocą wolontariuszy.	Wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w wykonywaniu czynności związanych z realizacją ich zadań
1.12 Zapewnienie wsparcia w formie świadczeń oraz wynagrodzeń.	- liczba i wysokość kwoty wypłaconych świadczeń dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, - wysokość kwoty wypłaconych wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowców i prowadzących rodzinne domy dziecka.	Poprawa sytuacji materialnej i bytowej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
1.13 Wsparcie obywateli Ukrainy w uzyskaniu świadczeń.	- liczba zgłaszających się osób w celu uzyskania pomocy.	Wsparcie obywateli Ukrainy w uzyskaniu świadczeń oraz dostępu do placówek.

2. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Zadania	Wskaźniki	Rezultat podejmowanych działań
2.1 Pomoc wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą w starcie w dorosłe życie.	- ilość opracowanych IPU.	Udzielenie wsparcia w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie usamodzielnionych wychowanków.
2.2 Udzielenie wsparcia usamodzielnionym wychowankom przy uzyskaniu mieszkań treningowych lub wspomaganych oraz mieszkań socjalnych i komunalnych.	- ilość osób korzystających z mieszkań treningowych lub wspomaganych oraz mieszkań socjalnych i komunalnych.	Umożliwienie usamodzielnionym wychowankom samodzielnego zamieszkania.
2.3 Pomoc usamodzielnionym wychowankom w uzyskaniu zatrudnienia.	- liczba osób ubiegających się o pomoc w znalezieniu zatrudnienia.	Wprowadzenie usamodzielnionych wychowanków na rynek pracy.
2.4 Zapewnienie pomocy prawnej i psychologicznej usamodzielnionym wychowankom pieczy zastępczej.	- liczba osób, które skorzystały z pomocy prawnej lub psychologicznej.	Udzielenie wsparcia prawnego lub psychologicznego.
2.5 Zapewnienie usamodzielnionym wychowankom wsparcia koordynatorów pieczy zastępczej.	- liczba osób objętych opieką koordynatorów pieczy zastępczej.	Realizacja założeń wynikających z Indywidualnego Programu Usamodzielnienia.
2.6 Wsparcie finansowe i rzeczowe poprzez udzielenie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie.	- liczba wypłaconych świadczeń na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie.	Zabezpieczenie potrzeb materialnych usamodzielnionych wychowanków.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra na lata 2024-2026

2.7 Wszechstronny rozwój działań wspierających proces usamodzielnienia wychowanków, w wieku od 16 do 26 roku życia z rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej na terenie miasta Zielona Góra	- liczba osób biorących udział w projekcie.	Przygotowanie usamodzielnianych wychowanków do wejścia w dorosłe życie.
--	---	---

3. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie

Zadania	Wskaźniki	Rezultat podejmowanych działań
3.1 Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadry współpracujących.	- liczba szkoleń i konferencji, - ilość uczestników szkoleń, - liczba podmiotów realizujących szkolenia i konferencje.	Wyspecjalizowana kadra.
3.2 Pozyskanie specjalistów do pracy z rodzinami zastępczymi, rodzinami pomocowymi oraz pełnoletnimi wychowankami pieczy zastępczej.	- liczba zatrudnionych pracowników, - liczba szkoleń dla kadry pracującej z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej.	Zwiększenie dostępności - terapeutów, - psychologów, - pedagogów.

12 Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 będą środki finansowe:

- z budżetu Miasta Zielona Góra,
- z budżetu państwa na zadania zlecone przez administrację rządową,
- z budżetów innych powiatów, zgodnie z art. 191 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- ze środków unijnych.

13 Monitoring i ewaluacja programu

Głównym realizatorem i koordynatorem 3 – letniego Programu dotyczącego rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze. Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących realizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez koordynatora Programu, w celu oceny założonych celów. Informacje o realizacji programu zostaną przedstawione Radzie Miasta Zielona Góra w corocznym sprawozdaniu składanym do 31 marca za poprzedni rok. Program ma charakter otwarty i będzie podlegał zmianom w zależności od pojawiających się potrzeb.

14 Realizatorzy programu

Realizatorem niniejszego Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej przy współpracy:

- Urzędu Miasta Zielona Góra,
- rodzin zastępczych, rodzin zastępczych pomocowych, rodzinnych domów dziecka,
- Placówki Opiekuńczo - Wychowawczej w Zielonej Górze,
- sądu,
- kuratorów,
- policji,
- Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze,
- Ośrodka Adopcyjnego w Zielonej Górze,
- Poradni młodzieżowej – Towarzystwo Rozwoju Rodziny,
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Zielonej Górze,
- Uniwersytetu Zielonogórskiego,
- organizacji pozarządowych, fundacji,
- Kościołów i związków wyznaniowych,
- środków masowego przekazu.

15 Zakończenie

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Zielona Góra przewidziany jest do realizacji na lata 2024 – 2026 i stanowi kompleksowy system wspierania rodzin. Niniejszy dokument pozwala zaplanować działania w zakresie profilaktyki opieki nad rodziną i dzieckiem oraz rozwój rodzinnych i instytucjonalnych form opieki zastępczej. Działania te pozwolą zapewnić poczucie bezpieczeństwa i zaopiekowania dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną. Zatem, należy stworzyć sprzyjające warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie od tego na jak długo dziecko trafia do innych form opieki zastępczej. Jednocześnie, należy czynić wszelkie starania aby skrócić okres pobytu dziecka w zastępczej formie opieki na rzecz powrotu do rodzin biologicznych. Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.

Niniejszy Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się problemów, potrzeb i możliwości finansowych Miasta Zielona Góra w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Zadania i działania zawarte w niniejszym dokumencie mogą być korygowane w przypadku wystąpienia takiej konieczności.

Spis tabel

Tabela 1 Podział wiekowy dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia każdego roku)	15
Tabela 2 Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych (stan na 31 grudnia 2023 r.)	16
Tabela 3 Liczba wykorzystanych miejsc w poszczególnych typach placówek w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)	21
Tabela 4 Wysokość wypłaconego świadczenia wychowawczego od 01.01.2021 r. do 31.05.2022 r. dla małoletnich dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.	26
Tabela 5 Wysokość przyznanych rodzinom zastępczym świadczeń fakultatywnych w latach 2021 – 2023.	29
Tabela 6 Wysokość wypłaconego świadczenia wychowawczego od 01.01.2021 r. do 31.05.2022 r. na małoletnie dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.....	30
Tabela 7 Wysokość dodatku do wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.	33
Tabela 8 Świadczenia dla usamodzielnionych wychowanków wypłacone w latach 2021-2023.....	36
Tabela 9 Przewidywany limit rodzin zastępczych na lata 2024 – 2026.	40

Spis wykresów

Wykres 1 Podział pieczy zastępczej	10
Wykres 2 Podział form rodzinnej pieczy zastępczej	13
Wykres 3 Liczba rodzin zastępczych w latach 2021 – 2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)	14
Wykres 4 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)	15
Wykres 5 Podział instytucjonalnych form pieczy zastępczej	20
Wykres 6 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra	21
Wykres 7 Okres pobytu wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Zielona Góra w latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku)	23
Wykres 8 Wydatki na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Zielona Góra w latach 2021-2023:	24
Wykres 9 Koszty ponoszone przez Miasto Zielona Góra w latach 2021-2023 w związku z umieszczeniem małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów:	25
Wykres 10 Koszty ponoszone przez Miasto Zielona Góra w latach 2021 – 2023 na rodzinną pieczę zastępczą związane z umieszczeniem małoletnich w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów	26
Wykres 11 Wysokość wypłaconego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej w latach 2021 – 2023	28
Wykres 12 Wysokość wypłaconego wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka w latach 2021 – 2023 (stan na koniec każdego roku)	32
Wykres 13 Wysokość wypłaconej pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2021-2023.	36
Wykres 14 Wysokość wypłaconej pomocy na usamodzielnienie w latach 2021-2023	37
Wykres 15 Wysokość wypłaconej pomocy na zagospodarowanie w latach 2021-2023	38